

EKO

回

September 1998

Nr 78

向

Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w.

Pretoriastraat 68
B-2600 Antwerpen-Berchem

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
ISSN : 1370-0243

Afgiftekantoor : Antwerpen X-drive-in

I n h o u d

Editoriaal : Aanpassen... Aan-passen	1
Rennyō Shōnin : Gobunshō Iii-7	5
Shitoku : Rennyō Shōnins Twee Waarheden (III)	8
K. Haemers : Het Vimalakīrti-nīrdesa Sūtra (7)	11
M. Strubbe : Wachten op Anderkracht	18
L. Van Schoors : Sociaal Boeddhisme ???	21
Sh. Shokai : Amida's Onmetelijke Licht ...	27
Jikoji-Nieuws	30

Eindredactie : Shitoku A. Peel

Opmaak, regie & distributie : De Simpele Weg vzw
(Leemputstraat 10 - 2600 Berchem)

Noch de redactie noch het Centrum voor Shin-Boeddhisme zijn gebonden door de bijdragen van derden, die overigens niet noodzakelijk de zienswijze van de redactie weergeven. Iedere auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdrage.

Het Centrum voor Shin-Boeddhisme vzw en de Shin-Tempel JIKOJI erkennen de spirituele en morele autoriteit van de Jōdo-Shinshū Hongwanji-ha (Kyoto) in de personen van Hoofdabt Go-Monshu Koshin Ohtani en van Ere-Hoofdabt Zenmon Kosho Ohtani, maar zijn voorts organisatorisch en financieel autonoom. Hun werking is dus afhankelijk van uw medewerking, uw waardering en uw steun.

Onze bankrekening is 408-2075891-59, op naam van De Simpele Weg vzw, 2600 Berchem-Antwerpen. Ook voor Nederland, maar liefst opgemaakt in BEF.

Editoriaal

Aanpassen... aan-passen...

Met de noodzaak onze wat verouderde computersystemen te vernieuwen, las ik - noch met noch zonder verbazing - dat het mogelijk is 'onze' titel-/knop-/werk-/statusbalken én onze programma-/beeld-/dialogoschermen enz. enz. aan te passen aan de behoeften en de wensen van ons dagelijks gebruik. Ofschoon wél de raad erbij gevoegd wordt zich als beginneling maar te houden aan de standaardinstellingen.

In diezelfde lijn las ik ook - want soms lees ik toch nog - dat sommige moderne westerse auteurs, telkens vanuit hun eigen vakgebied, ideeën en voorstellen formuleren om het Boeddhisme (met hoofdletter svp) aan te passen aan onze westerse mentaliteit.

In principe lijkt dat o.k. Niet dat zoiets ontzettend nieuw is : 'n 100 @ 150 jaar geleden lag men reeds met die mogelijkheid in Europese magen (maag)zuur te verwerken. Sindsdien zijn wij niet blijven stilzitten. En een *Euroboeddhisme* blijft nog steeds pagina's innemen in onze boeken en periodieken.

Ik denk hierbij in 't bijzonder aan twee auteurs. Wat beide gemeen hebben is dat ze zeggen het Boeddhisme te beleven maar toch wensen aan te passen aan de westerse wereld en diens denk- en leefpatronen. H.F. de Wit, die van huize uit psycholoog is, wil het Boeddhisme (in zijn *De lotus en de roos*) verschuiven in de zin van een psychotherapie. Stephen Batchelor, van wie voor kort verschillende boeken in 't Nederlands vertaald werden, wil het Boeddhisme zodanig gemoderniseerd zien dat het inpast in het westerse wereldbeeld.

Historisch-cultureel is het immers zó dat de kern van de Leer van de Boeddha zich inderdaad best laat inpassen in de diverse cultuur-milieus. Maar deze inpassing betreft uitsluitend periferische vormen en voorstellingen : het gaat 'm niet om een revolutie, maar om een voorzichtige evolutie, een geleidelijk opnemen van inheemse cultuurelementen. Dergelijke opname is geen momentele of individuele beslissing, maar veronderstelt een eeuwenlange consensus. Denken we bv. aan de 'opname' van het Indische Boeddhisme in het Chinese wereldbeeld : vooraleer de Dharma een echt Chinees 'gezicht' kreeg, was er een vijf eeuwen lang samenwonen.

Projecteren we dit traditionele model naar het huidige Europa, dan zou een Europees Boeddhisme eerst mogelijk zijn rond het jaar 2400. Voor onze westers-haastige ego-tripperij is dat onaanvaardbaar. Tja, ik hoor al zeggen dat onze huidige communicatiemiddelen, onze elektronische snelwegen enz. die aanpassingstijd beslist zullen verkorten. De snellere middelen zijn er wel, maar werkt de menselijke geest daardoor sneller dan voorheen ? En is die kwantitatieve overvloed aan info-materiaal écht zinvol voor het menselijke denken-en-voelen ?

Er is boven dien méér en belangrijker dan een hypothetisch tijdsinterval. Bij de 'aanpassingen' zoals we die in China, Japan, Tibet, Korea enz. zagen gebeuren, ging het niet om een wijziging of een verdraaiing van de Leer, maar om een toevoegen aan de eigenlijke universele Leer-kern van autochtone cultuurvormen. Voorbeeld : in China heeft het 'Indische' Mahayana heel wat van het Taoïsme overgenomen en bij zijn originele rijkdom gevoegd.

Bekijken we nu hoe onze Europese aanpassers het Boeddhisme willen aanpassen. Ik twijfel overigens geenszins aan hun oprechtheid en hun goede bedoelingen. De Wit wil in het Boeddhisme een beantwoorden zien aan de psychotherapeutische nood die de wester-

se bevolking teistert. Batchelor wil het Boeddhisme ombuigen in de zin van de maatschappelijke structuur van het 20-eeuwse Europa.

Wanneer we evenwel proberen deze structuur te definiëren, dan moeten we wel vaststellen dat haar dominanten hoofdzakelijk utilitair ik-gericht zijn : wat succes aan de oppervlakte van het individuele bestaan (gezondheidscultus, jong dynamisme, materiële welvaart en welvaartssymbolen, een gevoel van beveiliging, ego-assertiviteit...) en daarbij zo mogelijk ook in de maatschappelijke functies (macht, eer, ego-erkenning...) Het betreft uiteindelijk en hoofdzakelijk een vervlakking van wat nog overblijft aan spirituele waarden zoals alle boeddhistische tradities die voorstaan.

De voorstellen tot europeanisering betekenen - misschien... - wel een mogelijkheid tot toename op het kwantitatieve niveau (méér 'boeddhisten', grotere tempels, ruimere tv-uitzendingen...), maar gaat dat niet ten koste van een kwalitatieve verwatering (het Boeddhisme als tranquillizer, de boeddhistische instituten als machtsorganen...)

We kunnen nu reeds immers vaststellen hoe sommige boeddhistische of pseudo-boeddhistische bewegingen zich inspannen om op het kwantitatieve vlak aan belangrijkheid te winnen. Of deze houding op lange termijn 'gunstig, voordelig' is, zal de toekomst uitmaken. Bovendien leert de traditie ons dat we leven in de 'periode van de ondergaande leer'... Daartegenover meen ik dat de Leer van de Boeddha in de allereerste plaats een kwalitatieve spiritualiteit is.

Voor Shinboeddhisten is deze zaak overigens duidelijk. Daarbij wordt hun gevraagd ten volle in de wereld te leven. Voor hen is het duidelijk dat er geen dualiteit *samsara/nirvana* bestaat noch een tegenstelling tussen de 'mens van shinjin' en het 'Gemoed van Amida Buddha'. Voor Shinran zelf was het overduidelijk dat

'Vertrouwen in de Ander-Kracht' (*tariki no shinjin*) de grote religieuze gebeurtenis is, die alle 'diverse meditatieve en niet-meditatieve praktijken' overtreft, zelfs en ook het uitspreken van de Nembutsu, die louter een daad van dankbaarheid is. Shinran heeft geen tempels gesticht noch rituelen bepaald of voorgeschreven. Hij rekende uitsluitend op de persoonlijke beleving van shinjin door elk 'mede-weg-bewandelaar' (*ondobyō*).

Ook Rennyō Shōnin, die we terecht of onterecht de 'stichter' van de Hongwanji noemen, heeft deze houding scherp omschreven : *"In onze traditie is het niet van belang een groot aantal aanhangers te tellen, maar wél dat elk volgeling zijn 'shinjin' uitdiept."*

Dit houdt onmiskenbaar ook in dat elk afstappen van de *Tariki-Nembutsu*-Leer een aanfluiting is van Shinrans visie op het Mahayana.

Het spreekt vanzelf dat het Boeddhisme (en zeker het 'open' Shinboeddhisme) zich mettertijd kan/zal inburgeren en aanpassen aan wat we met een groot woord 'onze cultuur' noemen. Hopen we maar dat dit toch zal gebeuren zonder waardeverlies van onze spirituele, religieuze 'effecten en waardebons'.

Namu Amida Butsu.

Shitoku

OVER DE MEDEDOGENDE GELOFTES VAN ANDERE BOEDDHA'S

SHOBUTSU HIGAN NO SHŌ

Rennyō Shonin

(Gobunsho III-7)

Wanneer we van nabij onderzoeken hoe het komt dat Amida's Voortijdelijke Geloofte de mededogende Geloftes van andere Boeddha's overtreft, [dan zien we] dat de Boeddha's van de tien richtingen niet bij machte zijn die levende wezens te redden [die belast zijn] met een uiterst diep onheilzaam karma, of vrouwen belast met de vijf hindernissen en de drie onderwerpingen. Vandaar dat gesteld kan worden dat Amida's Voortijdelijke Geloofte de geloftes van andere Boeddha's overtreft.

Vraag : Maar wat voor levende wezens worden door Amida Nyōrai's alles overtreffende grote Geloofte gered ?

Deze grote Geloofte redt zonder enige uitzondering alle wezens, zelfs diegene die de tien overtredingen en de vijf zware vergrijpen begaan hebben, en zelfs de vrouwen belast met de vijf hindernissen en de drie onderwerpingen. Vandaar dat het door de werkzaamheid van de grote Ander-Kracht Geloofte is dat [van Amida] kan gezegd worden dat hij onfeilbaar de levende wezens, tien op tien, naar het Land van Opperste Zaligheid zal voeren, zo ze in eensgerichtheid van gemoed en met standvastigheid in hem hun vertrouwen stellen.

Vraag : Maar hoe kunnen die gewone dwaze wezens zoals wijzelf vertrouwen op Amida Buddha's Voortijdelijke Geloofte, en in welke gemoedsgesteldheid dienen we ons vertrouwen op Amida te stellen? Leg ons dit aub in detail uit. Als wij ons het vertrouwen in deze

lering eigen gemaakt zullen hebben, dan zullen we ons vertrouwen in Amida kunnen stellen, verlangen [geboren te worden] in het Land van Opperste Zaligheid en de Nembutsu uitspreken.

Antwoord : Om te beginnen, wat tegenwoordig zoal over de Nembutsu wordt verteld, doet heel wat mensen geloven dat ze gered zullen worden als ze gewoonweg en zonder te begrijpen "Namu Amida Butsu" herhalen. Dat is een twijfelachtige bewering. Het onderricht van de Jōdo-shū is verdeeld over verschillende scholen, zowel in de hoofdstad (Kyoto) als in de provincies. Toch oordelen we hierover niet [in termen] van 'juist' of 'verkeerd'. Wij verkondigen gewoon de lering van onze stichter (Shinran) zoals ze in onze traditie overgedragen is geworden.

Luister dus aandachtig, met de oren van iemand die naar bevrijding verlangt, en met in eerbied gebogen hoofd. Aldus zult gij het éne gedachtemoment van vertrouwen en vreugde kunnen verwezenlijken.

Leken, ook al diegenen die hun leven lang het kwaad begaan hebben, zouden gewoonweg de diepgang van hun onheilzaam karma moeten over het hoofd zien en Amida Nyorai's Voortijdelijke Geloofte moeten aanvaarden als de onvoorstelbare Geloofte-Kracht die er precies op gericht is zulke dwaze wezens [als zichzelf] te bevrijden. In eensgerichtheid van gemoed en standvastigheid [gericht] op Amida, zouden zij moeten uitzien naar de verwezenlijking van het vertrouwen dat Ander-Kracht is.

Maar wat is dan toch dat Ander-Kracht Vertrouwen ?

De Naam in zes tekens *na-mu-a-mi-da-butsu* toont ons op welke wijze Amida Buddha ons redt. We zeggen [daarom] dat iemand die dit volkomen begrepen heeft, iemand is die het Ander-Kracht Vertrouwen verworven heeft. De twee tekens 'na'- 'mu' betekenen

dat levende wezens in eensgerichtheid van gemoed en standvastigheid hun vertrouwen stellen in Amida Buddha zonder enige andere bijgedachte dan dat hij hen onvoorwaardelijk zal redden. Vandaar dat gezegd kan worden : 'toevlucht nemen' (*ki-myō*).

Vervolgens zijn er de vier tekens 'a'-'mi'-'da'-'butsu'. Ze betekenen dat zonder één uitzondering te maken Amida Buddha de levende wezens redt die [in hem] hun vertrouwen (*na-mu*) stellen. Anders gezegd : dit betekent 'omvat en niet meer losgelaten' (*sesshufusha*). De essentie van 'omvat en niet meer losgelaten' betekent dat Amida Nyorai de beoefenaar van de Nembutsu in zijn licht omvat zonder hem ooit nog los te laten.

En zo, met betrekking tot het belang van *Namu Amida Butsu*, weten we dat dit een getuigenis is van Amida Buddha's werkzaamheid ons te redden. De Naam wordt dan ook uitgedrukt in deze zes tekens *Na-mu-A-mi-da-Butsu*.

Wanneer we dit op deze wijze begrepen hebben, hebben we de zekerheid in het Land van Opperste Zaligheid geboren te worden. Hoe heerlijk, hoe wonderbaar ! En vermits we voor eens en altijd door Amida Nyorai gered zijn geworden, drukt de Nembutsu onze vreugde uit. Daarom beschrijven we deze Nembutsu als 'het uitspreken van de Naam in dankbaarheid voor de weldadigheid van de Boeddha' en 'het uitspreken van de Naam na [de verwezenlijking van] het vertrouwen (*shin*)'.

In eerbied.

Geschreven op de 6de dag van
de 9de maand, Bunmei 6 (1474).

RENNYO SHONIN's TWEE WAARHEDEN (III)

En wij, in dit hier-en-nu ?

Het is duidelijk dat Rennyō's formulering van zijn *ni-tai* het consequente resultaat is van de historische configuratie van zijn tijd : de 15de-eeuwse Japanse feodaliteit, de heftige roerselen van de Ashikaga-Muromachi periode, - en zeker de onophoudelijke afwijkingen en vervormingen van de Nembutsu-leer zoals gepredikt door Shinran (en ge-herinterpreteerd door Rennyō...). Zolang het feodale maatschappelijk stelsel en/of zijn nakomelingen predominant bleven - in feite is dat in Japan vanaf Rennyō's tijd tot het midden van onze eeuw ! - is het probleem van de veelvuldige meestal uiteenlopende verhoudingen tussen 'staat' (d.i. politiek én administratie) enerzijds, en 'kerk' (d.i. het religieuze beleven én de religieuze instellingen) een dreigende actualiteit geweest. En vaak nog is...

In de hedendaagse maatschappelijke vormen, o.a. gekenmerkt door de westerse parlementaire democratieën, moest die aftandse autocratische administratie wel verdwijnen. Het begrip *staatsmacht* werd omgevormd vanuit het keizerlijke of shogunale absolutisme tot een *macht van het volk*, zoals wat utopisch uitgedrukt tijdens de Amerikaanse en Franse revoluties in de 18de eeuw. Deze *macht van het volk* kreeg uitdrukking in het begrip *Wet*. Wanneer we dit nieuwe concept van 'macht' analyseren, dan stellen we vast hoe door middel van *algemene verkiezingen* de totaliteit van de burgers van een rechtstaat by meerderheid zijn *verkozenen* (volksvertegenwoordigers, senatoren, gemeente- en provinciebesturen...) aanduidt. Deze verkozenen wenden dan de hun door de *kiezers* toevertrouwde 'macht' aan om *wetten* uit te vaardigen en toe te passen.

In deze context is het dan ook zó dat 'gehoorzaamheid en eerbied' niet langer verschuldigd zijn aan militaire machten of grootgrondbezitters, maar enkel aan de democratisch *verkozenen* en hun *wetgevend vermogen*. Willen we zaak principieel bekijken, dan zien we dat de 'onderworpenen aan de wetgeving' in feite (zij het soms toch wat theoretisch) de *wetgevers* zijn.

Wanneer we dan trachten in te zien hoe boeddhisten - en in het bijzonder de Shinboeddhisten in Renny's lijn, de dharma konden beleven (of trachten te beleven) in zulke 'wereldse waarheid', dan moeten we daarbij rekening houden met die metamorfose van autocratische macht tot democratische wetten. Zo'n visie impliceert meteen dat (Shin)boeddhisten in democratische staten en naties inderdaad 'gehoorzaamheid en eerbied' verschuldigd zijn aan de wetten van hun land, vermits in dit aspect van het politieke leven ook *hun* verantwoordelijkheid als *kiezers* betrokken is.

Deze vaststelling brengt ons tot een andere vraagstelling : "Moeten (Shin)boeddhisten betrokken geraken in politiek, in politieke programma's, in politieke partijen ? En zo ja, in welke mate en met welke geestesinstelling ?" Persoonlijk geloof ik dat het moeilijk, zoniet onmogelijk is op deze vraag een eenduidig, absoluut antwoord te geven. Als we Renny zo wat tussen de lijnen lezen, is het duidelijk dat ook hij steeds getracht heeft elke uitspraak die op eenzijdigheid zou wijzen, te vermijden. Of hij daar écht in geslaagd is, is met de historische bronnen waarover we beschikken niet écht 100 % uit te maken.

Noch Boeddha Gautama noch Shinran Shonin hebben ons een politieke code achtergelaten. Anderzijds kan elk boeddhist uitmaken in welke mate hij willens nillens betrokken is bij het politieke leven in zijn land en daarbij zal trachten zijn persoonlijk leven te organiseren in het kader van die socio-politieke betrokkenheid. In de brede zin van dit vrijwillige of onvrijwillige betrokken-zijn, kunnen

we aan de Sk. term *sangha* (eigenlijk 'gemeenschap') de nieuwe omschrijving 'solidariteit' toewijzen.

Wanneer ik - om een voorbeeld te hebben - uitkijk naar de situatie in de och-zó gecompliceerde staat die het piepkleine België is, dan stel ik toch vast dat sommige boeddhisten werkzaam zijn op het vlak van de federale of regionale politiek. Eigenaardig maar menselijk begrijpelijk, is het feit dat zij - in de mate dat ik juist geïnformeerd ben - werkzaam zijn in drie of vier *verschillende* politieke formaties. Dit is uiteraard een gevolg van hun persoonlijke politieke keuze en voorkeur, maar (zoals zo goed als alle mij dat bevestigd hebben) werken ze binnen het raam van hun politieke partij met het oog op de verwezenlijking van hun boeddhistische idealen. Sommigen zeggen *sila*, anderen citeren de *paramita*'s.

We dienen deze boeddhistische 'aanwezigheid' in de Belgische, Vlaamse, Waalse en/of Brusselse politieke partijen niet te overschatten. Anders is het overigens gesteld met het feit dat elk (Shin)boeddhistische burger van een democratisch land bewust zou moeten zijn van zijn aanwezig-zijn in *deze* wereld en tevens van zijn (karmische) aansprakelijkheid voor alle andere wezens. Het is daardoor niet broodnodig Rennyō Shōnin's 'Twee Waarheden' letterlijk op te vatten, als absolute *okite*, maar vanuit een contextuele vertaling van het begrip *ni-tai* naar ons hedendaags taalgebruik toe, als relevante leidraden naar onderlinge eerbied en verdraagzaamheid. Een voorbeeld hiervan : laten we, hier-en-nu, Rennyō's *kami* (waar de meesten onder ons toch geen zaaks mee hebben...) opvatten in de zin van 'andere levensbeschouwingen' (Christendom, Jodendom, Islam, zelfs andere boeddhistische stromingen...). Laten we het ouderwetse feodale denken omwisselen voor de democratisch besliste wetten, zelfs wanneer wij - een kleine minoriteit van de bevolking - er niet altijd mee eens zijn...

Namu Amida Butsu.

Shitoku

(slot)

Het VIMALAKIRTI-NIRDESA SUTRA (7)

Katrien Haemers

Het is al enige tijd geleden dat Sariputra en het grote gezelschap van śravaka's aan tafel zijn gegaan, om de heerlijke spijzen, voorgezet door Vimalakirti, te genieten.

Vermoedelijk is hun lichaam verzadigd, maar hun geest blijkbaar nog niet : ze zetten hun boeiende gesprekken onverminderd voort.

Enkele 'dwaze' sravaka's kunnen niet nalaten toch nog een dubbelzinnige gedachte te koesteren aangaande de hoeveelheid voedsel : ze vrezen dat er niet voldoende zal zijn voor zo'n uitgebreid gezelschap... Waarbij een aanwezige bodhisattva weer de kans krijgt hen scherp terecht te wijzen:

"Eerbiedwaardigen, meet uw beperkte wijsheid en uw luttele verdiensten toch niet aan de onmetelijke wijsheid en de onuitputtelijke verdiensten van de Tathagata.

Zelfs al zouden ontelbare wezens gedurende onmeetbare tijden van dit voedsel gebruiken, het zou toch nooit opgeraken ! Waarom niet? Omdat dit voedsel ontstaan is uit onuitputtelijke bestanddelen, zoals concentratie, wijsheid, moraliteit, bevrijding..."

Het hele gezelschap is voldaan van dit voedsel en er is nog heel veel over. Allen die gegeten hadden voelden een gelukzaligheid neerdalen, gelijk aan die van de bodhisattva's die in de *Sarvasukhamanī* (de verblijfplaats getooid met alle geluk) verblijven.

Maar zelfs na deze grote voldoening, blijven de gemoederen der aanwezigen verder doorwerken : ze nemen de draad van de discussie weer op...

De bodhisattva's stellen aan Vimalakirti de vraag op welke wijze Sakyamuni de Leer dan verkondigt in deze Sahawereld ? Vimalakirti slaakt een diepe zucht : hij geeft toe dat dit niet de eenvoudigste opdracht geweest is... Sakyamuni heeft dan ook een discours ontwikkeld dat geschikt was voor 'weerbarstige wezens die zo moeilijk te overtuigen zijn !'... En Vimalakirti geeft een staaltje van dat soort onderricht : erg schools, erg simplistisch, bijna op het kinderachtige af.

"Dit is de regel, en dat is tegen de regel... Dit is wat gedaan moet worden en dat is wat niet gedaan moet worden... Dit is een belemmering en dat is geen belemmering,... Dit is zuiver en dat is onzuiver... Dit is bevlekking, en dat is zuiverend... Dit is Samsara, en dat is Nirvana... En al deze onderrichtingen zijn ontelbaar. Maar het is op die wijze dat Sakyamuni een poging doet om die geesten, die zo weerspanning zijn als ontembare paarden, toch enigszins te vormen... En zoals de paarden en olifanten getemd worden door een schok die tot het bot wordt gevoeld, zo worden de gemoederen van de weerbarstige wezens van de Sahawereld bekeerd door de uiteenzetting over lijden en pijn : dat is de handigste manier om ze tot inkeer te brengen..."

Het is moeilijk - zometen onmogelijk - menselijke wezens te overtuigen gelijkmoedigheid te ontwikkelen, vanuit wijsheid de wereld en de mensen te beschouwen, mededogend te spreken over anderen, en met vreugde en dankbaarheid het bestaan te doorleven. Daar heeft Sakyamuni iets op gevonden : hij spreekt tegen de mensen over het lijden, de pijn in hun leven, en hij laat hen zien dat ze minder zullen lijden wanneer ze bereid zijn die deugden te beoefenen. Wanneer deze mensen geloven dat hun levenspijn daarmee kan verminderen, dan zullen ze wellicht ook bereid zijn de raadgevingen van de Boeddha te volgen...

Dit wekt de bewondering van de Bodhisattva's die Sakyamuni huldigen om zijn wijsheid : de manier waarop hij tot de dwaze en

weerspannige wezens spreekt is wonderbaarlijk ! Maar er is méér dat de bewondering opwekt van deze Bodhisattva's : de Bodhisattva's, hun soortgenoten, die zich in een dergelijk erbarmelijk *buddhaksetra* hebben gevestigd, die moeten een *onvoorstelbaar* mededogen kunnen opbrengen...

"Inderdaad, beaamt Vimalakirti, het is zoals ge zegt, Heren, de Bodhisattva's die in deze buddhaksetra geboren zijn en al deze vormen van inspanning moeten verwezenlijken, beschikken over een uitzonderlijke kracht en verwezenlijken een sterk en onvoorstelbaar mededogen.

Besef dit goed, mijne Heren, dat de Bodhisattva die déze Sahawereld bewoont, in één leven meer goed verwezenlijkt voor de wezens dan die in de Sarvagandhasugandha gedurende honderduizend grote kalpa's... "

Vimalakirti's uitspraken lijken hier wel bijzonder scherp tegenover zijn medemensen en, zonder het expliciet uit te spreken, tegenover die geleerde sravaka's wier gemoed weerbarstig is als een nukkig dier !

Maar laten we ons niet misleiden door dit schijnbaar meedogenloze oordeel : het uiteindelijke doel van de tekst ligt nog een stap verder. Vimalakirti wil tegenover al deze kortzichtigheid en bekrompenheid het beeld van de openheid en bevrijding tekenen, een beeld dat hij laat samenvallen met dat van de Bodhisattva van deze Sahawereld. En wanneer hij de weldaden van de Bodhisattva's beschrijft, doet hij dat niet zozeer om hen te loven en te prijzen, maar eerder om duidelijk te maken wát de doelstelling van zo iemand kan zijn. Want is het niet de betrachting van *alle* wezens in het Grote Voertuig om Bodhisattva te zijn voor de anderen in deze wereld ?

Vimalakirti beschrijft hun weldaden, die uitzonderlijk in deze wereld voorkomen en in geen enkele andere :

- *de armen overladen met gaven;*
- *de immorele wezens beantwoorden met moraliteit*
- *diegenen die ongeduldig en prikkelbaar zijn benaderen met geduld*
- *de luiertikken opschudden met kracht*
- *de verstrooide hoofden tot meditatie brengen*
- *de dwazen in wijsheid leiden*
- *hen die in ongunstige omstandigheden terecht gekomen zijn, helpen erboven uit te stijgen*
- *met de wortels van het heilzame die wezens aantrekken die zelf geen wortels geplant hebben*
- *de wezens zonder ophouden laten ontwikkelen met al deze middelen om ze te benaderen.*

Dat zijn de eigenschappen die enkel in déze Sahawereld te vinden zijn en in geen enkele andere wereld...

Alle lofzangen op de Bodhisattva worden hier tot hun ware betekenis teruggebracht : de opdracht, de functie, de werkzaamheid van een Bodhisattva zijn niet te onderschatten. Wanneer hun eigenschappen bezongen worden, dan drukt men daarin de erkenning uit van de moeilijke opgave voor een Bodhisattva. Aan zijn 'Geloften' wordt niet licht getild. Men beseft dat dat het ideaal zou zijn voor alle wezens, maar men beseft dat dat niet vanzelfsprekend is. Ook al zou ieder wezen dat willen verwezenlijken voor ieder ander : het lukt maar af en toe eens dat een mens erin slaagt heilzaam te werken voor een ander mens.

Want dààrover gaat het : de ander te benaderen met alle aspecten die het mededogen kan aannemen, nl. het schenken, de moraliteit, het geduld, de kracht, de meditatie, de wijsheid. Mededogen drukt zich niet uit in theorieën, preken, moraliseren en woordkramerij : mededogen drukt zich uit in het aanbieden van datgene wat de ander

niet weet, niet ziet, niet bezit. Mededogen stelt niet de vraag naar de eigen omstandigheid, maar enkel naar de omstandigheid van de ander. Aanbieden wat de ander tekort heeft : niet aanbieden wat men zelf voor de ander heeft bedacht, maar datgene wat de ander vraagt. Ongeacht de eigen mening, ongeacht de persoon die vraagt, ongeacht het moment waarop gevraagd wordt. Mededogen heeft als enige norm heilzaam te zijn : dat is meestal niet zo moeilijk in te zien, maar niet zo gemakkelijk te realiseren.

Maar opgelet ! Vimalakirti mag dan wel de Bodhisattva torenhoog stellen boven de sravaka, hij mag dan wel de Bodhisattva van deze Sahawereld torenhoog stellen boven die van andere werelden... hij doet dat niet zonder onmiddellijk de vereisten te stellen waaraan die Bodhisattva moet beantwoorden. En dat biedt hem de gelegenheid iets te vertellen over een ander zwaartepunt in de Leer van het Grote Voertuig : de Weg van het Midden.

Het is al meerdere malen aan bod gekomen in deze tekst¹ : de weg van een Bodhisattva kan enkel de Weg van het Midden zijn, deze moeilijke weg, op het scherp van de snede; die zich nooit tot uiterste of absolute stellingen laat verleiden.

Wanneer de Bodhisattva wil binnen treden in de staat van Boeddha, mag hij noch het geconditioneerde afbreken noch zich vastklampen aan datgene wat niet geconditioneerd is.

Nee, mijne Heren, geen kruistocht, geen grote zuiveringsactie, geen ultieme strijd tegen onrecht of kwaad. Maar in elke situatie aandacht schenken, wijsheid en mededogen realiseren, en vandaaruit al of niet handelen. Daardoor zal hij zich soms begeven in bedenkelijke situaties, maar hij zal er zichzelf niet in verliezen. Hij blijft meeleven in de samsarische wereld, maar hij zal van binnenuit de

---

¹ Vimalakirti komt steeds terug op het contradictorische in het gedrag van de Bodhisattva III§3, IV§20, VII§1, X§19.

weg van wijsheid of de weg van mededogen aanwijzen (cfr. EKO 71, dec.96, p.12 e.v.).

"Hij draagt het kleed van de leek, maar heeft het gedrag van een monnik,

Hij bewoont een huis, maar houdt zich afzijdig van de wereld van begeerte,

Hij zegt een zoon te hebben, een vrouw, een harem, maar hij leeft in onthechting,

Hij lijkt omgeven door dienaren, maar zoekt de eenzaamheid,

Hij lijkt voedsel tot zich te nemen, en drank, maar hij voedt zich met meditatie en concentratie,

Hij vertoont zich op plaatsen van plezier en in speelhuizen, maar dat is altijd om de andere wezens te benaderen, die aan plezier en kansspelen zijn verslaafd..."

Een Bodhisattva stelt zich niet op tégen de wezens die dwaas zijn en vol begeertes rondlopen : hij gaat met hen mee, hij leeft hun leven, en probeert hen te laten zien wat ze niet zien, laat hen luisteren naar dingen die ze niet horen, laat hen nadenken over datgene wat ze liever uit de weg zouden gaan.

De vraagstaarten onder de toehoorders weten van geen ophouden :
nog een allerlaatst vraagje, Heer Vimalakirti

"Wanneer de Bodhisattva's dan deze Sahawereld verlaten hebben, wat moeten ze dan nog presteren om veilig en wel een zuiver Boeddheland te bereiken ?"

Vimalakirti zit niet vlug verlegen om een vraagje meer of minder, ook al dreigt dat de technische kant op te gaan.

Hij formuleert hier de algemene geloften van de Bodhisattva, op zijn eigen persoonlijke wijze :

"De Bodhisattva moet zich het volgende voornemen :

* Ik doe goed voor alle wezens, maar verwacht van hen niet het minste goed.

* Ik ben bereid al hun lijden op mij te nemen en alle verdiensten daarvan aan hen over te laten.

* Ik probeer voor alle wezens eenzelfde welwillendheid te tonen en geen enkele afkeer te koesteren.

* Tegenover hen allen laat ik mijn hoogmoed en mijn ijdelheid vallen, vol vreugde alsof ze mijn Meester zouden zijn.

* Zoals een bodhisattva verwerp ik geen enkele leerrede : noch diegene die ik ken noch diegene die ik nooit te voren heb gehoord.

* Als Bodhisattva ben ik niet jaloers op de verdiensten van anderen noch trots op mijn eigen verdiensten.

* Een Bodhisattva beheerst zijn gedachten : hij onderzoekt zijn eigen tekorten, maar moeit zich niet met die van anderen.

* Een Bodhisattva houdt van waakzaamheid, zijn aandacht leidt hem naar het heilzame."

De aangrijpende woorden van Vimalakirti en Manjusri blijven doorklinken in het gezelschap van de nu zwijgende toehoorders. De grote kracht van hun leerrede ontketent een kettingreactie van licht : honderdduizend aanwezigen verwezenlijken algehele Verlichting, en tienduizend Bodhisattva's verwezenlijke te toestand van niet-meer-terugkeer.

Wat een schitterend schouwspel !

WACHTEN OP ANDERKRACHT

Martine Strubbe

Het is opvallend wat een belangrijke plaats het 'wachten' inneemt in ons leven. Wij wachten altijd op iedereen en op van alles... Al van in mijn vroege jeugd werd ik er attent op gemaakt dat ik 'moest wachten' : 'wacht maar tot je groot bent', 'wacht maar tot je je diploma hebt, dan kun je beginnen leven, 'wacht maar tot je een goede echtgenoot vindt', '... tot je kinderen hebt', '...tot je kinderen groot zijn'. En als je kinderen dan groot zijn, waar moet je dan op wachten ?

Ik moest altijd wachten, dan zou ik eindelijk de vervulling vinden in 'ik weet niet wat', maar in ieder geval, dan zou het echte volle leven eindelijk losbreken. Wij mensen leven allemaal zo, wachtend op 'Godot', en ondertussen verdrijven we de tijd met het voeren van onbenullige, uitzichtloze gesprekken, met kibbelen over futiiteiten, en met het ophalen van herinneringen aan vroegere mooie ervaringen. Kortom, we leiden een oppervlakkig bestaan.

We staan op de uitkijk naar iets dat moet komen, en zien niet welke mogelijkheden er *hier en nu* aanwezig zijn.

We scheppen in onze geest een wereld van illusies, opvattingen, ideeën, theorieën, opinies... en we kijken niet naar de wereld zoals ze *in de realiteit* is.

We verlangen naar iets dat ons definitief zal dragen, maar zoeken het op de verkeerde plaats.

We zijn slachtoffers van het geloof in de vooruitgang : alle dingen en gebeurtenissen zouden op weg zijn naar een climax, die zich 'ooit' ergens in de toekomst zal realiseren.

De Boeddha-Dharma leert ons wat anders. Het leven gaat niet 'vooruit', het leven is louter verandering, een terugkomst van kwalitatief en kwantitatief altijd hetzelfde, waardoor er niets is om naartoe te verlangen, omdat alles reeds altijd aanwezig is, hier en nu in de alledaagsheid van ons leven.

Beoefenaars van de Boeddha-Dharma weten dat zij niet moeten wachten op Godot, omdat Godot niet bestaat. Wachten op Godot is een illusie en bron van lijden. Het is de werkelijkheid hier en nu die ernstig moet worden genomen.

Het is natuurlijk niet zo eenvoudig om zo in het hier en nu, in de realiteit te kunnen leven zonder enig verlangen naar 'iets'. Ook boeddhisten zijn gewone mensen met alle gebreken vandien. Ook zij voelen dus die behoefte om te wachten. Maar zij proberen dit wachten anders in te vullen. In de plaats van te wachten tot er zich in de toekomst iets voordoet dat definitief geluk zal brengen, is er een ander soort wachten dat zich in het hier en nu kan voltrekken, in de diepte, in het bewust beleven van het leven, zonder de stroom te moeten verlaten. Het is wachten op de komst van de 'Anderkracht'. De Anderkracht moet *in onze geest* komen. Niet dat de Anderkracht *er* nog niet is; vanuit de Oneindige Verlichting bekeken is er niets anders dan Anderkracht. Maar onze geest ziet die niet, of heeft er een louter intellectueel besef van.

Gelukkig is er vertrouwen. Dat is wat vertrouwen met ons doet : het staat ons toe ons dagelijks leven te leven, zomaar, zoals het komt, en ondertussen te wachten, bijna achteloos, tot Anderkracht mag doorbreken in onze geest, om er actief te worden. En het geeft ons TIJD : als we niet meer verlangen naar iets dat moet komen, komt er in onze geest ruimte vrij, we krijgen tijd om met het 'essentiële', *het werkelijke*, bezig te zijn : wat een weldaad !

Het is een beetje zoals een kind dat zich verveelt : niets spreekt het nog aan, geen enkel spel, geen enkel boek, geen enkel project kan het nog boeien. Het kan naar niets meer verlangen. Maar in de tijd die vrijkomt door de verveling wordt ruimte gecreëerd, en dat is kans geven aan mogelijkheden om zich te verwerkelijken. In het 'niets' doen, in het niet-grijpen zit alles : het is de bron van echte creativiteit, het maakt openingen naar het Oneindige Boeddhaschap. Na zo'n 'dieptepunt' kan een kind plots rechtspringen en heel bewust een nieuw spel beginnen.

Zo zouden ook wij moeten kunnen leven, door 'zo' te wachten en bewust te spelen in het licht van de Anderkracht. De Nembutsu herinnert er ons aan dat de Anderkracht, de Ware Werkelijkheid, in wezen de diepte is van onze geleefde werkelijkheid en de bron van al onze ervaringen. Door de Nembutsu wordt ons bewust leven vanuit die bron mogelijk. In Tannisho xi staat dat in volle vertrouwen de Naam uitspreken *'reeds de werking is van de Tathagata'* want *'de kracht van de Gelofte en de Naam zijn immers één en zonder onderscheid'*.

Zo is in de Nembutsu leven een zeker naderen tot het Oneindige Boeddhaschap.

Namu Amida Butsu.

SOCIAAL BOEDDHISME ???

Lut Van Schoors

Alhoewel ik geen TV-kijker ben, heb ik af en toe het geluk toevallig een echt pareltje van het scherm te kunnen meepikken.

Zo zag ik onlangs in de vierdelige BBC2-reeks "*The day that changed my life*" de Brit Paul Adler-Collins vertellen hoe hij van soldaat tot boeddhistisch priester evolueerde. Na een trieste jeugd van pleegthuizen en -gezinnen, kreeg hij als jonge man een thuis in het leger, waar hij de discipline en kameraadschap vond die hij altijd had gemist. Toen hij echter ziek raakte, werd hij na jarenlange behandeling ongeschikt verklaard voor de militaire dienst. De grote rusteloosheid, die altijd latent aanwezig was gebleven, kwam in volle hevigheid weer opzetten, en hij zwierf van de ene alternatieve naar de andere therapeutische groep op zoek naar antwoorden.

Hij wist niet wat hij met zijn leven aanmoest, maar de drang om 'mensen te helpen' was wel heel sterk. Dank zij de ontmoeting met een vrouw die zijn visie deelde en bovendien over de nodige middelen beschikte, begon hij een opvangcentrum voor mensen in nood.

Op een dag kwam daar een Japanse vrouw op bezoek. Ze vertelde hem dat wat hij de lijdende mensen als zijn levensvisie meegaf om de wereld anders te bekijken en om er anders in te staan om fysieke en mentale pijn te kunnen hanteren, overeenkwam met wat zij had geleerd in het Boeddhisme.

Van toen af raakte Paul gefascineerd door de leer van de Boeddha en besloot hij dat dit zijn weg zou worden, dat hij eindelijk zijn *reason to be* had gevonden.

Hij trok dan ook naar Japan, waar hij het nodige onderricht kreeg en na een periode van honderd dagen vasten en mediteren als priester van de *Shingon*¹ werd gewijd.

Tot zover het boeiende levensverhaal, zoals altijd prachtig in beeld gebracht door de BBC en onderhoudend verteld door een minzame, begeesterde, knappe Britse boeddhist.

Maar wat mij bijzonder is bijgebleven, is iets wat hij in de nabeschouwingen zei. Vanuit zijn persoonlijke situatie was de sterke wil om mensen te helpen gegroeid en die wilde hij niet loslaten om een contemplatief leven te gaan leiden. Hij wilde verder zijn sociaal werk doen en vroeg in Japan dan ook herhaaldelijk aan de priesters wat zij concreet deden om de menselijke behoeften te lenigen. Waarop zij antwoordden dat zij dat niet deden.

Terug in Groot-Brittannië besloot hij dat dit, wat zijn leven betrof, dan maar een dimensie moest zijn die hij aan het Boeddhisme toevoegde.

En zo blijft hij, nu als boeddhistisch priester, in het opvangtehuis voor daklozen, zieken, verslaafden en wat er nog al meer aan menselijk lijden moet verholpen worden, zijn werk verder zetten.

* * *

Wanneer er over Boeddhisme gesproken wordt, werd ik al verschillende keren geconfronteerd met de vraag naar de maatschappelijke betrokkenheid van de Leer. Daarbij wordt verwezen naar de ontelbare christelijke kloosters die over gans West-Europa hebben gezorgd voor onderwijs, hospitalen, goede werken; naar de rijken in de middeleeuwen die godshuizen hebben gesticht (al was dat niet altijd onbaatzuchtig : je moet je hemel toch verdienen !); en meer recent : naar de uitbouw van de sociale zekerheid, de vluchthuizen, de actie Levenslijn..., dingen die wel niet meer direct aan de katholieke *caritas* kunnen gelieerd worden, maar die toch ontstaan zijn uit dat algemeen, collectief Westers christelijk denken.

In vergelijking daarmee heeft het Boeddhisme bitter weinig gepresteerd ! Ja, wat zeg je daar dan op ?

Eigenlijk ga ik altijd steigeren wanneer zo'n verwijt me ter ore komt. Vooreerst is het gewoon niet waar, dat het Boeddhisme geen maatschappelijke betrokkenheid toont, dat alle boeddhisten eenzaam in lotushouding zitten mediteren om zo hun eigen zieleheil te verwerven.

Hoeveel Oosterse kloosters zijn er niet die gastvrijheid bieden aan Westerse pelgrims die, al dan niet beïnvloed door de tijdgeest of één of ander modeverschijnsel, op zoek gaan naar zichzelf en de waarheid ?

En is het niet in Thailand, waar verslaafden van over gans de wereld de ultieme afkick-kuur volgen bij een boeddhistische tempelorde ? Dit laatste is zo spectaculair dat een bezoek daaraan vast onderdeel vormt van georganiseerde reizen !

En alhoewel het Boeddhisme geen verplichting tot missioneren kent, heeft het nog nooit geweigerd zijn leer aan anderen kenbaar te maken.

Bovendien kent het Boeddhisme een sociale dimensie die niet te vergelijken is met wat onze Westerse wereld op dat vlak te bieden heeft.

Al ligt die dan wellicht meer op het spirituele dan op het aardse niveau.

Het mooiste voorbeeld daarvan is toch wel de bodhisattva die aan het nirvana verzaakt en zich voorneemt alle wezens uit de lijdenswereld te verlossen.

Maar misschien is juist dat spirituele voor de vorsende, nerveuze, daadkrachtige Westerse geest zo moeilijk te begrijpen ! Misschien ligt daar wel het punt van irritatie : dat de Oosterse mens vanuit een meer beschouwende houding tegenover de wereld wéét dat hij niets aan de lijdenssituatie kan veranderen, maar wél aan zijn innerlijke houding daartegenover.

Anderzijds kan ik die steeds weer terugkerende vraag wel verstaan. Wij zijn zo anders. Wij zijn immers niet zo contemplatief; wij Vlamingen zijn er altijd prat op gegaan dat we een *volk van werkers* zijn. Wij vatten de koe bij de horens, wij analyseren graag waar een probleem vandaan komt en wij zoeken vooral graag een manier om het uit de wereld te krijgen...

Een gevoel van onmacht is voor ons héél moeilijk te vertoren.

Iemand helpen betekent voor ons dan ook vooral : iemand helpen metterdaad, de situatie verbeteren, de plooiën gladstrijken, kortom : de zeven werken van barmhartigheid beoefenen...

En dat dit geleid heeft tot de verzorgingsmaatschappij waar we nu in leven, is een feit waar we - met de nodige schroom - terecht trots op mogen zijn.

'Trots' : omdat we het al bij al heel comfortabel hebben en er voor elke nood wel een gepaste instelling voorhanden is.

'Met de nodige schroom' : omdat juist die verzorgingsmaatschappij een totale vervlakking van de menselijke relaties en waardigheid in de hand werkt. Onze bejaarde ouders stoppen we in bejaardentehuizen, onze gehandicapte kinderen stoppen we in homes, onze stervenden stoppen we in ziekenhuizen...

Hoeveel voeling hebben wij hier in het Westen eigenlijk nog met *Het Echte Leven* ? En is het met recht dat wij ons de meerdere voelen van een Oosten, "waar men nog in de goot crepeert ?"

Nu steeds meer en meer mensen van bij ons in contact komen met de Leer en die ook gaan beleven, is het misschien het juiste moment om eens te gaan nadenken hoe we een synthese kunnen maken van het *beste* uit 'beide systemen'.

Hierbij pleit ik niet voor een *New Age melting pot*, maar voor een Boeddhisme waar de Westerse mens zich écht thuis in voelt. De Leer is zo veelzijdig, rijk en soepel en heeft zich altijd

aan de plaatselijke gebruiken en de typische volksaard kunnen aanpassen.

Er kan - en is ! - dan ook geen enkel bezwaar om die zo eigen Westerse daadkracht in het Boeddhisme te integreren. Het willen doen, het willen verhelpen is een heel waardevol, menselijk gevoel en heeft de potentie om alle discussies te overstijgen. En zeker als boeddhist kun je niet blind zijn voor het leed waaronder zoveel mensen gebukt gaan.

Maar...   Ja, er is weer een maar...

We moeten ons steeds blijven voor ogen houden dat de uiteindelijke oplossing voor het lijden enkel te vinden is in de Leer. Dat we, met al onze hulp aan anderen, nooit de hemel kunnen verdienen. Als boeddhist verwerf je geen verdiensten.

Volgens Shinran is elke vorm van maatschappelijke betrokkenheid een voorlopig hulpmiddel, want : *"Van alle gaven is de gave van de Leer toch de beste."* Dit is zeker voor ons toepasselijk.

Armoede is zwart, gebrekkigheid is de hel, maar geef toe : weinigen van ons worden daarmee in het eigen leven geconfronteerd. Ons lijden betreft voornamelijk een psychologisch, een zielelijden. Als je maar hard genoeg gekwetst bent, als je maar hopeloos genoeg depressief bent, dan weet je, voel je, erken je : hier helpt niets anders dan een levensleer, een filosofie, een heilsleer die me de oorzaak van al dat lijden uitlegt... en me een weg daaruit wijst.

Het ontdekken van de Leer, het horen van de Naam ervaar je op dat moment dan ook als puur Mededogen.

En het is dat Mededogen van Amida Oya-sama, dat ons als mens troost, koestert en heelt.

Dat ons omvat om nooit meer los te laten.
Dat het Vertrouwen in ons opwekt.
Dat ons verzekert van de Geboorte.

Het is dat Mededogen dat ons helpt onze ik-gerichtheid op te geven en, zonder bijbedoelingen, de lijdende wezens tegemoet te treden.²

* * *

Meent Paul Adler-Collins door zijn sociaal werk een dimensie aan het Boeddhisme te hebben toegevoegd, dan is dat zeker ook andersom : ik ben overtuigd dat hij vanuit zijn spirituele houding heel wat mensen zal inspireren en zo een werktuig van Amida's Mededogen wordt.

Namu Amida Butsu.

---

¹
² Shingon is de enige vorm van Japans Tantrisch Boeddhisme. Niet te verwarren met *Sokushu* !
Men leze hierover ook 'Hoe sociaal is Shinjia ?', in *Ekō* 62 (sept. '94).

AMIDA'S ONMETELIJKE LICHT EN HET LICHT DER WETENSCHAP

Shaku Shokai

In de laatste tijd is er grote belangstelling voor vraagstukken omtrent de mens en de positie die hij in het universum inneemt. Verder is men zeer geïnteresseerd in de ontdekkingen der astrofysica. Begrippen zoals supernova, Big Bang, geboorte en dood van sterren enz. zijn al gemeengoed geworden via de massamedia. De wereld van het kleine, op moleculair-biologisch niveau en met betrekking tot de genen, de dragers van erfelijke factoren waarmee geknutseld kan worden, is het andere, eveneens fascinerende uiterste dat door het licht van de wetenschap wordt beschenen.

Het is mode geworden om bv. in de natuurkunde Newton met zijn vaststaande getallen te verlaten en meer het door Einstein gebaande pad van de zg. nieuwe natuurkunde te volgen, teneinde kennis te kunnen maken met de wonderen van de relativiteitstheorie. Wat de tovenaars van de genetechnologie bedrijven grenst aan het ongelofelijke. Men kan bacteriën temmen om belangrijke stoffen voor de geneeskunde te maken en men kan eventueel nieuwe wezens scheppen.. Zelfs gerenommeerde fysici zoals Capra en Zukov, om maar enige namen te noemen, achten het niet beneden hun waardigheid om populaire boeken hierover te schrijven. Ze slepen ons zelfs mee in hun avonturen richting China en India, waar men via het Taoïsme en het Boeddhisme deze dingen al eerder kent, zij het niet in termen van de hedendaagse wetenschap. Het is overal *holisme* wat de klok luidt en begrippen zoals *Yin en Yang* of beroemde Chinese boeken zoals de *I-ching* zijn nu in de wereld gemeengoed geworden.

In verband met Amida's Onmetelijke Licht en het licht der wetenschap is het volgende van interesse. Zo hebben sommigen beweerd dat het licht van alledag, in het bijzonder het zonlicht en indirect het voor velen romantische maanlicht, die beide van levensbelang zijn, volgens de moderne opvattingen niets anders dan energie-punten (licht-quanten) zijn waar je geen vat op hebt. Naar gelang de omstandigheden kunnen ze zich als lichtpunten of als lichtgolven gedragen, voor zover wij de juiste metingen gedaan hebben. Licht, ook van de miljarden sterren in het heelal, is aldus zeer relatief van aard en de strijdbijl omtrent de verschillende lichttheorieën, zoals vroeger onderwezen, kan nu gerust begraven worden. Het idee van wat 'licht' is, wordt opgelost door het begrip *foton*, dat een pakket lichtpartikeltjes omvat.

Zoals gezegd, is ons het zonlicht het best bekend. Zonder zonlicht zou het leven niet bestaan, want de planten hebben de energie voor hun assimilatie nodig en de dieren, ook wij mensen, hebben op hun beurt planten nodig om te kunnen voortbestaan. Zelfs het maanlicht heeft een merkwaardige invloed op ons. De volle maan heeft een speciale betekenis voor de mens, zegt men. Ik weet wel dat de in zee levende Palolo-wormen van de Grote Oceaan pas bij volle maan aan de oppervlakte komen om aan hun paringsdrift te voldoen. Instinctief voel ik aan, dat de zon niet zo maar een ster is voor ons, levende wezens op aarde. Wellicht is de zon de expressie van het Mededogen dat ingeplant is in Amida's Onmetelijke Licht, om zo te zeggen. Ik durf ervoor uit te komen, omdat in principe, gezien de eigen twijfel over zg. vaste waarden die wij plachten te koesteren, bv. in verband met wat er wetenschappelijk over het begrip licht wordt gedacht, Amida's Onmetelijke Licht in zijn relativiteit als symbool van Mededogen kan worden geaccepteerd. Het Mededogen doet ons voortbestaan en de Wijsheid is de bekroning die de verlichte ervaart.

Men zou zich kunnen voorstellen dat Amida's Onmetelijke Licht, voor ons waarneembaar als het licht der miljarden sterren - inclusief de zon - in het heelal werkzaam is in de vorm van de kosmische krachten die in het universum heersen, waarvan de gravitatie-kracht en de atomaire kracht, naast de bekende elektromagnetische die wij kennen, voorbeelden zijn. Amida's Onmetelijke Licht zorgt ervoor dat alles wat bestaat een eenheid vormt met de combinatie Mededogen-&-Wijsheid als een soort kit-middel. Mededogen-&-Wijsheid ondervinden wij in ons bestaan als heilzaam en vertegenwoordigen het 'goede'. Het tegengestelde, wat als 'kwaad' wordt ondervonden in het dagelijkse bestaan laat een negatieve indruk achter. Zo zijn de begrippen 'goed' en 'kwaad' bij de mens opgekomen en zó onderkent men op de duur het begrip religiositeit, dat mogelijksterwijs de ogen voor ons opent voor de Ware Toedracht van het leven.

Vooraf het meemaken en vervolgen van de laatste ontdekkingen op astrofysisch gebied is fascinerend en onthullend. Wie ooit zijn gedachten aan het immense idee van een Onmetelijk Heelal, gevuld met reeds ontdekte honderdduizendtallen galaxieën (sterrenstelsels zoals onze Melkweg met de zon+aarde), heeft gewijd, wordt geestelijk een ander mens. Hij zal nooit meer durven denken dat de mensheid, beschenen door het licht der wetenschap, ooit alles zal ervaren en begrijpen, maar hij zal wellicht in deemoed aan de Andere-Kracht van het Onmetelijke Licht van Amida meer waarde kunnen hechten.

(wordt voortgezet)

JIKOJI-NIEUWS

10de ESB-Conferentie - Oxford

Ondanks enkele aanvankelijke struikelstenen is deze eerste internationale Shinconferentie op Brits grondgebied harmonisch verlopen. Dank hiervoor in de eerste plaats aan Jim Pym. Op het programma stond een flinke waaier van lezingen en discussies. Jammer dat noch Shitoku noch iemand anders van Jikoji d'r bij konden zijn, gelet op de overdrukke praktische bekommernissen, zowel in het Centrum als bij De Simpele Weg... Wachten is nu op het beloofde verslag en de teksten van de papers.

Heel wat Amerikaanse en Japanse deelnemers hebben zich na afloop verspreid over Europa : Warschau, Berlijn, Dresden, Parijs, Düsseldorf, Bad-Reichenhall (waar blijkbaar de volgende ESB-Conferentie zal plaats vinden), ja zelfs Antwerpen, Brussel en Brugge !

Go-Monshu Koshin Ohtani, onze hoofdbat, had zijn zoon-en-opvolger Shinmon-sama afgevaardigd. De

ietwat nog beschroomde jonge man blijkt bijzonder goed mee te vallen en zijn toekomstige verantwoordelijkheid aan te kunnen.

Bezoek in Jikoji

Het 'meevallen' van Shinmon-sama kon ook in Jikoji bevestigd worden. Op 21 augustus bracht hij immers een kort privé-bezoek van enkele gezellige uurtjes in het Antwerpse door.

Wie wat vertrouwd is met de nieuwsgierige aard en de reislust van de Japanner zal niet langer verbaasd zijn over de diverse bezoeken die we mochten ontvangen. Shitoku's dankbaarheid gaat hierbij naar de Jikoji-medewerkers die hem bijgestaan hebben bij deze bezoeken en rondleidingen.

Lezingen

Er werd in het Centrum een grondig kwantitatief en kwalitatief onderzoek gedaan aangaande de bijwoning en de interesse voor de lezingenreeksen die we - zij het toch met een zeker succes - se-

dert jaren inrichten. Voorgesteld werd te zoeken naar nieuwe formules, die o.a. aan het wat afgezaagde 'Inleiding tot het Boeddhisme' nieuwe bestaansvormen moesten geven. Hierbij werd o.m. vastgesteld dat heel wat Jikoji-leden (begrijpelijkerwijze !) verstek hadden laten gaan. Vandaar twee experimentele formules:

(a) voor wie onze erediensten geregeld bijwoont, een serie korte uiteenzettingen over *Liturgie en Tempel-etiquette*. Deze lezingen worden voorzien aansluitend op de erediensten zelf, voornamelijk na de dinsdagavond erediensten waarbij kortere sutra's aan bod komen (bv. Sambutsuge en/of Junirai). Deze uiteenzettingen zou Shitoku op zich nemen

(b) Daarnaast, op een 10-tal vrijdagavonden, lezingen telkens gegroepeerd rondom een 'thema'. We dachten aan Boeddhisme en... Politiek, Geneeskunde, Abortus, Gezinsproblematiek, de Vrouw, Sociale Betrokkenheid e.d.m. Deze thematische behandeling zou aan diverse sprekers (van binnen of buiten Jikoji) toevertrouwd worden. Details zullen afzonderlijk medegedeeld worden.

Ook de lezingen buiten Jikoji, nl. in Antwerpen, Brussel, Leuven, Tervuren, Mechelen enz. werden in de nieuwe planning voorzien.

De Simpele Weg

Ook hier wordt niet stilgezeten. Na de eerste twee nummers van de *Jikoji-Cahiers*, zijn er reeds twee of zelfs drie nieuwe in de maak.

Medio september verschijnt Katrien Haemers' *Leer van de Boeddha... zoals hij werd verkondigd... zoals hij wordt gehoord*. Maar op het weefgetouw (tegenwoordig heet dat 'computer') ligt reeds een vertaling van Shinran Shonins *Jodo-Wasan* (Japanse hymnen over het Reine Land) destijds aangezet door Rev. Y. B. Van Parijs (en met aan alleman de hartelijkste groeten van Bruno !). Meer details in de komende DSW-Fondscatalogus 1998.

FVG

De boeddhistische betrokkenheid bij de colleges 'Boeddhisme' in

de Faculteit voor Vergelijkende Godsdienstwetenschappen (Antwerpen-Wilrijk) zal wat wijzigingen moeten ondergaan door de afwezigheid van Bruno.

Het 1ste BA-jaar (Basisbegrippen) zal overgenomen worden door Martine Strubbe; het 2de BA-jaar (Studie van Teksten) zou - voorlopig althans - Katrien Haemers op zich nemen. Beide zijn MA-degrees van de eigenste Faculteit. Katrien neemt ook van Shitoku diens cursus 'Fundamenten van Godsdienstgeschiedenis' over : deze materie sluit immers nauw aan bij haar sedert jaren gebrachte fenomenologische colleges 'Mythologie' en 'Functie van Religie'.

Ook voor de lezingenreeksen 'buitenshuis' zullen Martine en Katrien nauw samenwerken.

Vernieuwing Computerbestanden

Ons oudevertrouwde computerconfiguratie begint aan wat Alzheimer en wat Parkinson te lijden. Vandaar de beslissing een en ander te vernieuwen, zodat we een

verse toegang krijgen tot een aanbod meer hedendaagse software. Vervelend is wel dat niet alles zomaar geconverteerd kan worden. Komt daarbij dat (door een onvoorzichtige onwetendheid...) onze bestanden die betrekking hebben op de bibliotheekcatalogus en onze mailing-lijsten a.h.w. geblokkeerd zitten in oververzadigde geheugens en niet-compatibele programma's...

De 'specialisten' die we hiervoor geraadpleegd hebben, konden niets anders dan hun schouders ophalen. Willen we écht die bestanden 'moderniseren', dan moeten ze in hun geheel opnieuw ingevoerd worden. Dat zou dan gebeuren in Access 97. Da's wel een hele job. Maar dat biedt tevens de mogelijkheid de data aan te passen aan (sedert toch 20 jaar !) gewijzigde situaties en vereisten.

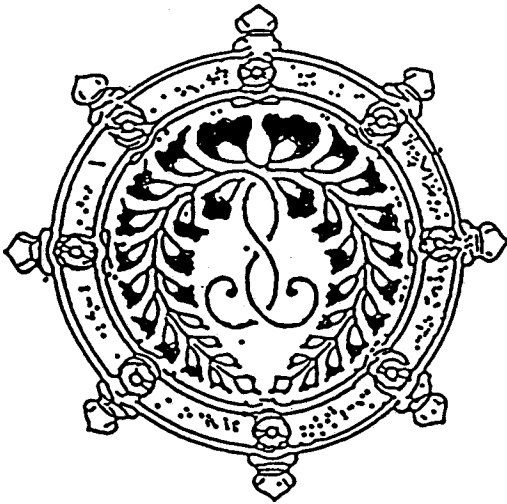
ROOSTER DER BIJEENKOMSTEN
Herfst 1998

- Di 01.09 19.30 Junirai (K)
Di 08.09 19.30 Amida-kyo (M)
Di 15.09 19.30 Sambutsuge (Ru)
Zo 20.09 10.30 O-Higan - Herfstviering - Shoshinge
Di 22.09 19.30 Juseige (Ré)
Di 29.09 19.30 Junirai (Sh)
- Di 06.10 19.30 Amida-kyo (K)
Di 13.10 19.30 Memor. Marcel Vermeir - Shoshinge
Di 20.10 19.30 Sambutsuge (M)
Di 27.10 19.30 Juseige (Ru)
- Di 03.11 19.30 Junirai (Ré)
Di 10.11 19.30 Amida-kyo (Sh)
Di 17.11 19.30 Sambutsuge (K)
Za 21.11 14.30 Memor. Luc Lammens - Shoshinge (Lut)
Di 24.11 19.30 Juseige (M)
- Di 01.12 19.30 Junirai (Ru)
Zo 06.12 10.30 Jodo-E¹ - Shoshinge
Di 08.12 19.30 Amida-kyo (Ré)
Di 15.12 19.30 Sambutsuge (Sh)
Di 22.12 19.30 Juseige (K)
Di 29.12 19.30 Joya-E² - Junirai (M)

---

¹ Feest van het Reine Land - Verlichting van Gautama Buddha

² Jaarseinde

J I K O J I

Tempel van het Licht van Mededogen

CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME v.z.w.
Pretoriastraat 68
2600 Antwerpen-Berchem

Tel. (Sh.A.Peel)

03/218 73 63

Fax

03/281 63 33

Verantw. uitgever : Sh.A.Peel - Leemputstr. 10 - 2600 Antwerpen-Berchem

° Centrum v. Shin-Boeddhisme & De Simpele Weg

Overname toegelaten mits bronvermelding en bewijsexemplaar

Drukkerij Copynatic - 2600 Berchem